

Rendészettan – rendészettudomány? Finszter Géza *Rendészettan* könyve nyomán^[1]

BEVEZETÉS

Kijelenthető, hogy a rendészettudomány magányossága 2018-ban véget ért. Finszter Géza „A rendészettudomány magányossága” címmel megjelent korábbi közleményében kiemelte: „*A rendészettudományra vár az a feladat, hogy a rendészet jogát, a rendészet szervezetét és annak működését interdiszciplináris megközelítéssel tárja fel, vegye birtokba a rendészeti igazgatásnak azokat a területeit, amelyek eddig tudományos kontrollt nem kaphattak, alakítsa ki a nemzetközi szintű kutatásokhoz nélkülözhetetlen fogalmi apparátusát, végül teremtse meg azokat a hazai és nemzetközi fórumokat, amelyek alkalmasak a tudományos teljesítmények mérésére.*”^[2] A szerző most megjelent tankönyv-monográfiája ismeretében pedig leszögezhetjük, *az a feladat pedig Finszter Gézára várt*, hogy összegezze és egységes rendszerbe foglalja azokat az ismereteket, amelyeket a rendészet elméletéről és gyakorlatáról tudnunk érdekes. A feladat arra az iskolateremtő szerzőre várt, akinek tollából az utóbbi közel három évtizedben mindig első kézből és hitelesen értesülhettünk a tudományterület legújabb tendenciáiról,^[3] hiszen valljuk be azt jelentős mértékben ő maga alakította, formálta.

A jogtudományi-, vagy rendészettudományi monográfiák terén szerencsésnek mondhatjuk magunkat, az utóbbi években a jogtudomány, az államtudomány és a legifjabb testvérük a rendészettudomány is számos új művel gazdagodott. Sok megjelent műről azt olvashatjuk, hogy az hiánypótló újdonság – miközben persze tudjuk, hogy a valóban új megközelítésű, új tudományos eredményeket közlő munka

[1] Finszter Géza: *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, (Studia universitatis communia), 495 p.

[2] Finszter, 2017, 5–25.

[3] Felsorolni is nehéz azokat a mérföldkőnek számító tudományos közleményeket, melyeket a rendészettudomány témakörében Finszter Géza publikált. Csak a legfontosabbakat kiemelve: Rendőrségi modellek. *Belügyi Szemle* 1994, 32. évf. 3. szám, 3–14.; Kriminálpolitika és rendvédelem. *Új Rendészeti Tanulmányok*, 1998, 1.; *A rendészet elmélete*. KJK Kiadó, Budapest, 2003.; Közbiztonsági stratégia, kriminálpolitika, rendőrség. *Belügyi Szemle* 1995. 6. szám 13–17.; *A rendészet joga*. Tanulmány a rendészeti igazgatásról. ORFK, Budapest, 2012. 521 p.; Az önkormányzati rendészet lehetőségei. *Fundamentum* 2012, 16. évf. 2. szám, 45–49., Közrend-közbiztonság-jogbiztonság. In: *Biztonsági kihívások a 21. században*. Szerk. Finszter Géza, Sabjanics István, Dialóg Campus, Budapest, 2016.

természetszerűleg csak ritkán születhet meg. Esetünkben azonban kétség sem fér ahhoz, hogy valóban hiánypótló, új, összegző munkáról van szó. Kijelenthetjük, hasonló kötet hazánkban még nem jelent meg. A rendészettudomány fiatal tudomány – bár előképei^[4] évszázados gyökerűek^[5] Magyarországon az első rendészeti tárgyú munkákat a 19. század végén tették közzé – tudományterületileg szervezett, önálló megjelenése alig két évtizedes múltra nyúlik vissza.^[6] „A rendészetről, különösen pedig annak legnagyobb intézményéről, a rendőrségről elméleti igényességgel sokáig csak a jogi stúdiumok emlékeztek meg. Az állam és jogtudományok művelői azonban zavarban voltak, ha rendészeti igazgatás jelenségeivel találkoztak.”^[7] (A kötet elolvasása után ehhez hozzátehetjük: ezidáig minden okunk meg is volt arra, hogy „zavarban” legyünk, hiszen nem volt olyan útmutató, amely fellapozása magabiztosságot adhatott volna egy ilyen összetett szervezetrendszer megismeréséhez.) Holott, a bűnözés növekedésével együtt a rendészet a közigazgatás egyik legérzékenyebb ágazatává fejlődött, és a rendőrségek nemzetközi együttműködése ugyancsak sürgeti a közös elméleti alapok kidolgozását. Azaz a körülöttünk zajló folyamatok sürgették ennek a rendkívül összetett rendszernek az önállósodását, illetve felélesztését. Vagy, ahogy Korinek László rögzítette: „A bűnügyi tudományok és közigazgatás-tudomány közös határterülete a több mint száz éves múlttal rendelkező, de most újra felfedezett rendészettudomány...”^[8]

Természetesen már a rendszerváltozást követően megindult a terület önállósodása, hiszen nyilvánvalóvá vált, hogy a rendészet tárgykörének összetettsége túlmutat a befogadó tudományterület, az állam- és jogtudomány keretein. Sürgető feladatként jelentkezett a korszerű rendészeti közjog megeremtése, a rendészeti igazgatás integrálása az alkotmányos jogállam szervezetébe, az emberi jogok érvényre juttatása a közrend megóvása és a közbiztonság oltalmazása során. A Magyar Tudományos Akadémia IX. Gazdaság és Jogtudományok Osztályán belül 2008-ban jött létre a rendészeti albizottság Korinek László akadémikus vezetésével, e tisztséget jelenleg éppen a kötet szerzője, Finszter Géza látja el. A rendészet tudományának formálódása mellett, azzal párhuzamosan a rendészeti felsőoktatás átalakulásának, megújulásának és kiteljesedésének is tanúi lehettünk.^[9] Utóbbi pedig egyértelmű és sürgető igényt formált egy olyan tankönyvre, amelyből a hallgatók a megfelelő tudásanyagot, és ami talán még ennél is sokkal fontosabb, *a megfelelő szemléletet* elsajátítják. Belovics Ervin és Tóth Mihály *Büntető eljárásjog* könyvének előszavában olvashatjuk azt a nagyon igaz megállapítást, hogy egyszerre írni oktatási segédanyagot és a gyakorló

[4] Grünwald, 1884.

[5] Vö.: Pauler, 1865.

[6] Bővebben: Sallai, 2008.

[7] Finszter, 2018, 387.

[8] Korinek, 2002.

[9] 2016-ban alakult meg az NKE Rendészettudományi Doktori Iskolája.

jogászok által is sikerrel forgatható kézikönyvet nehéz vállalkozás, mert „e két műfaj sikerrel nehezen gyúrható össze”.^[10] A *Rendészettan* előszavában pedig ezt olvashatjuk: „De tananyag-e egyáltalán ez a kötet? A szerzője annak szánta.” A könyv átolvasása után nyugodtan kijelenthetjük, Finszter Géza elérte a kitűzött célt, hiszen a könyv törzsanyaga tartalmazza mindazt, ami fontos lehet az egyetemi szintű rendészeti szakemberképzésben. Azonban ennél sokkal többet ad: jó szemléletet. Az egyetemi oktatásban átadott lexikális ismeretanyag, mint tudjuk, tartalmában is, és sajnos a hallgató emlékezetében is mulékony. Fundamentumot kell átadni, amely időtállóbb mint a tételes jog. A joganyag gyorsan változik, a sok adat pedig feledésbe merül. Ugyanakkor a jó szemlélet és a tananyaggal közvetített kritikus, egyúttal rendszerszemléletű gondolkodás, amely felhívja a figyelmet az összefüggések állandó vizsgálatára – örök útravaló. Valójában ebben látom a kötet egyik legnagyobb érdemét. Ettől újszerű, és ettől hiánypótló a *Rendészettan* mint tankönyv. Ezen felül, az átadott ismeretanyaga rendkívül bőséges, felépítése tananyagszerűen tematizált, és fejezetenként nyomon követhető, hogy mit szánt a szerző az alapvető ismeretek körébe és mit a magasabb ismeretekhez.

A kötet a rendészet egészét a társtudományok – és a társadalmi folyamatok – kontextusába helyezve írja le, mivel „Aki arra vállalkozik, hogy a rendőrséget tanulmányozza, nem kerülheti meg az egész rendszer vizsgálatát.”^[11] Ezt az *egészet*, és az *egészet összetartó összefüggéseket*, a mögöttes társadalmi folyamatokat, illetve azok dinamikáját, valamint a jogra és rendészetre gyakorolt hatását, a joganyag változását, és a változáshoz vezető folyamatot együtt ismerhetjük meg valamennyi tárgyalt fejezetben. Ez a komplex interpretáció azonban már nem csak az oktatást segíti, azon túlmutat, így a témakör kutatói, oktatói és az érdeklődő szakemberek előtt is új, eddig nem, vagy nem feltétlenül ismert összefüggések mutatkoznak meg. Mint korábban utaltam rá, a szerző (elsősorban) tankönyvnek szánta a művet, azonban már a címe is ennél sokkal többet sejtet. A „tan” fogalma alatt egymással összefüggő tudományos elvek, elképzelések teljes rendszerét értjük, amelyeket igaznak és helyesnek tekintünk. A műben valóban tanokkal találkozunk, logikus rendszerbe foglalva, mindvégig következetesen és egyenletesen magas színvonalon kimunkálva. Tananyaggá formálva ismerhetjük meg azokat a gondolatokat, amelyek valójában tudományos elvek egységes rendszerét jelentik. Tanokká formálva, tanokká érve ismerkedhetünk meg a közrend, a közbiztonság és a jogbiztonság rendészeti aspektusainak gyakorta törekeny egyensúlyával, ahogy itt olvashatjuk (útravalóként): „Alkotmányos demokráciában a bűnüldözésnek egyensúlyt kell találnia a törvényesség és az eredményesség között. Jogállami értékeket nem lehet jogtípárral megvédelmezni. Terjedőben van azonban egy másik felfogás, amely a kockázatoknak olyan korábban soha nem tapasztalt tömegéről szól, ami hagyományos eszközökkel már nem

[10] Belovics - Tóth, 2017, 15.

[11] Finszter, 2018, 23.

kezelhető”.^[12] Mennyire igaz, hiszen ma már közismert tény, hogy az USA-ban a 2001-es terrorcselekményt követően éppen a kockázatok eddig soha nem tapasztalt megjelenésére hivatkozva számtalan olyan korlátozást vezettek be, amely később már nem állta ki a jogállamiság próbáját.^[13] „A nemzetközi terrorizmus semmivel sem okozhatna nagyobb károkat, mint azzal, ha az alkotmányos jogállamok – védettséget és sérthetetlenséget remélve – megsemmisítenék magát a szabadságot” – olvashatjuk.^[14]

Meggyőződésem szerint a kitűzött cél teljesült, hiszen a *Rendészettan* alkalmas arra, hogy a hallgatókat a legújabb ismeretekkel és talán még fontosabb, jó szemlélettel oktassa, de ezen felül valamennyi fejezetében szintézisbe foglalja a terület kapcsolódásait a társtudományokkal. Nézetem szerint ezzel nemcsak a rendészettudomány önállóodását segíti, hanem annak szerves összekapcsolódását is a társtudományokkal. Egyúttal a társtudományok művelőit is segíti abban, hogy megértsék ezt az összetett és érzékeny rendszert. Így bízom benne, hogy a jövőben már nem beszélhetünk a rendészettudomány Finszter Géza által leírt „magányosságáról” és talán a rendészettudós magányosságáról sem.

IRODALOM

- Belovics Ervin – Tóth Mihály (2017): *Büntető eljárásjog*. HVG-ORAC, Budapest.
- Finszter Géza (1994): Rendőrségi modellek. *Belügyi Szemle*, 32. évf. 3. szám, 3–17.
- Finszter Géza (1995): Közbiztonsági Stratégia, kriminálpolitika, rendőrség. *Belügyi Szemle* 1995/ 33. évf. 6. szám, 13–17.
- Finszter Géza (1998): Kriminálpolitika és rendvédelem. *Új Rendészeti Tanulmányok*
- Finszter Géza (2003): *A rendészet elmélete*. KJK Kiadó, Budapest.
- Finszter Géza (2012a): *A rendészet joga*. Tanulmány a rendészeti igazgatásról. ORFK, Budapest.
- Finszter Géza (2012b): Az önkormányzati rendészet lehetőségei. *Fundamentum* 16. évf. 2. szám,
- Finszter Géza (2016): *Közrend-közbiztonság-jogbiztonság*. In: Finszter-Sabjanics (szerk): *Biztonsági kihívások a 21. században*. Dialóg Campus, Budapest, 139-175.
- Finszter Géza (2017): A rendészettudomány magányossága. *Pécsi Határőr Közlemények*, XIX. kötet, 5–25.
- Finszter Géza (2018): *Rendészettan*. Dialóg Campus, Budapest, 387 p.
- Grünwald Béla (1884): *A közigazgatás és a személyi élet*. Budapest.
- Korinek László (2002): A kriminológiai kutatási módszerek. In: Fenyvesi Csaba – Herke Csongor (szerk.): *Tanulmányok Erdősy Emil professzor tiszteletére*. PTE ÁJK Pécs, 6–20.
- Pauler Tivadar (1865): *Jog és államtudományok encyclopediája*. Pest.
- Sallai János (2008): Néhány rendészeti fogalom a múltból. *Pécsi Határőr Periodika*. Pécs, 387–391.

[12] Finszter, 2018, 66.

[13] Vö.: A and Others v. UK Application No. 3455/05, Judgement, 19 February 2009.

[14] Finszter, 2018, 416–417.